

Bilaga 1 Områdesbeskrivning

Områdesbeskrivning

En områdesbeskrivning är en del i den fördefinierade mallen för strategin från Jordbruksverket. Syftet är att beskriva området så sakligt och kortfattat som möjligt inom ramen för ca 8000 tecken. Beskrivningen ska inbegripa både det geografiska området och den befolkning som omfattas av strategin. Beskrivningen rör både de natur- och kulturreсурser som finns i området, gränser till eventuella grannområden samt även struktur av näringsliv, föreningsliv, service och infrastruktur samt deras förändring över de senaste åren. Beskrivningen kan också omfattas av områdets förutsättningar vad gäller livskvalitet, lokal anda och de sociala förutsättningarna med mera. Input till områdesbeskrivningarna är insamlade genom enkät till nyckelpersoner inom respektive kommun inom området.

Gästrikebygdens leaderområde

Gästrikebygdens leaderområde för kommande programperiod förväntas omfatta merparten av landsbygden i Gästriklands fyra kommuner Gävle, Ockelbo, Hofors och Sandviken. Exkluderat är centrala Gävle och centrala Sandviken samt Hedesunda och Österfärnebo som tillhör ett annat leaderområde (i nuvarande programperiod kallat Leader nedre Dalälven). De fyra kommunerna ingår alla i landskapet Gästrikland och utgör, tillsammans med kommunerna i Hälsingland, Gävleborgs län. Förutom gränsen till Hälsingland, gränsar Gästrikbygdens leaderområde till Hälsingland i Uppland i söder och Dalarna i väster. Gränsöverskridande samverkan berör oftast friluftsliv, idrottsliv, naturvård och besöksnäring.

Gästrikbygdens kommuner skiljer sig åt i storlek och karaktär. Totalt berörs ca 292 000 invånare och ett område på 28 000 km². Gävle kommun ligger i kustlandet, är störst och residensstad i länet. Övriga kommuner är mindre och belägna in inlandet. Trots skillnaderna kommunerna emellan, kommer områdesbeskrivningen av Gästrikbygden att vara av en mer sammanfattande, generell karaktär och ge en bild av området landsbygden som helhet.

Näringslivsstruktur i Gästrikbygden

I Gästrikbygden finns historiskt ett arv av bruksarbete främst inom järn och skog. I nutid har stora industrier som Ovako, Sandvik och Korsnäs varit, och är fortsatt, tongivande inom industri och teknik. I området finns också många små och medelstora bolag representerade i en stor bredd av branscher, samt flera kunskapsintensiva aktörer som exempelvis Lantmäteriet och Högskolan i Gävle. Strukturomvandling från industri – till tjänstesamhälle pågår. Digitalisering och hållbarhet, med fokus på energi och miljö ställer krav på omställning. Det skapar utmaningar och möjligheter. Ett konkret exempel är Microsoft etablering i Gävle och Sandviken. Det finns behov av att bredda näringslivsstrukturen, samt skapa synergier mellan olika näringar. Det är viktigt för hela området att skapa bra förutsättningar för företagande och företagsetableringar, samt skapa investeringsvilja. Det är också viktigt att arbeta med kompetensutveckling som bättre matchar tillgång och efterfrågan, samt uppmuntra fler till fortsatta studier på akademisk nivå.

Livskvalitet och sociala aspekter

Livskvaliteten i området uppfattas oftast som hög, med nära till naturen. Den lokala andan är god. Området har en relativt tät struktur med förhållandevis korta avstånd, det finns ingen glesbygd i Gästrikland. Det medför att många kan bo på landsbygden, men ändå ha upplevd närhet till service. I Gästrikland finns en bred variation av boplatser, från stad till tätort, byar och mer utpräglad lands- och kustbygd. Det är samtidigt viktigt med bostadsrotation på flera platser, för att öka inflyttning.

Det är vanligt med gränsöverskridande rörelse i området oavsett om det gäller skola, arbete eller fritid. På många platser finns goda möjligheter att arbeta på distans. Viktigt är integration och att få människor i sysselsättning.

Föreningslivet i Gästrikebygden

I Gästrikebygden finns ett rikt föreningsliv inom idrott och kultur, samt andra särintressen, för olika åldrar. Många föreningar har samarbete med eller uppdrag från kommunen när det gäller till exempel kulturverksamhet, idéburet partnerskap eller drift av fritidsgårdar och idrottsanläggningar. Föreningarna blir i samband med att kommunen behöver effektivisera allt viktigare som samverkanspartner. Det ställs allt högre krav på föreningslivet att leverera verksamhet även inom områden som inte är deras kärnverksamhet. Många gånger är föreningslivet otroligt viktigt för stadsdelen/ortens utveckling och där föreningslivet exempelvis kan jobba med att skapa trygga jämställda platser för barn och unga i området. Föreningar flaggar ofta för att de har behov av ett större ekonomiskt stöd utifrån. Trots de många föreningarna, så är tendensen att färre och färre engagerar sig i föreningslivet, främst saknas yngre och äldre. Många uttrycker att det är svårt att få in nya krafter för ideellt arbete. Det är vanligt att det är "samma" människor som jobbar hårt, ideellt, i många föreningar.

Service och infrastruktur i Gästrikebygden

Begreppet service är brett och omfattar såväl tillgång till drivmedel och mat, som kommunal service av olika slag. Det är vanligt att lokala handlare eller mackar har en betydande roll i att erbjuda och säkerställa service som drivmedel, handel och post, samt andra ombudstjänster. Nedläggningar kan ha stor påverkan för lokalsamhället. Där det händer bildas ibland lokala föreningar för att fortsatt säkra drift. På flera ställen i området finns utsedda servicepunkter eller serviceorter, med syftet att säkra olika former av kommunal service som exempelvis hälsocentral, tandläkare, bibliotek, skola. Lösningarna skiljer sig åt lokalt. Där inte servicepunkter finns, hänvisas de boende i stället ofta till centralorten för kommunal service.

Begreppet infrastruktur omfattar här främst fiber och bredband, samt kollektivtrafik av olika slag. Under de senaste åren har utbyggnaden av bredband tagit fart, men tillgången till fiber är relativt ojämn runt om i området. På flera platser bildas lokala föreningar för att driva och finansiera utbyggnaden. Där fiber finns utgör det en betydande förutsättning, där det saknas – en påtaglig begränsning.

Tillgång till kollektivtrafik i form av buss och tågförbindelser varierar i området. Under de senaste åren har invånare upplevt neddragningar på flera ställen. Region Gävleborg som är ägare av kollektivtrafiken har varit tvungen, utifrån ett svårt ekonomiskt läge, att lägga ner vissa tidigare busslinjer alternativt skära i antalet turer. I slutet av 2019 införde regionen Närtrafik som ett komplement till ordinarie kollektivtrafik. Vissa lokala orter har mindre tågstationer som erbjuder

tågstopp. Andra orter har före detta tågstationer/perronger, som inte används. Många invånare i området är beroende av bil och då oftast två bilar, eftersom det är vanligt med pendling. Gymnasieungdomar i behov av busstrafik har i vissa områden utmaningar med bristande avgångar.

Natur och kulturreсурser

Naturen är viktig, både för invånare och besöksnäring. Flera företag utvecklar produkter med naturupplevelser i fokus. Det finns en klar och tydlig ökning av såväl utbud som efterfrågan, speciellt vad gäller naturupplevelser. Allt möjligt har ökat såsom djurskådning, vandring, MTB, fiske, skidåkning på längd och utför. Vissa kulturminnesplatser har renoverats och utvecklats till besöksmål.

I Gästrikebygden finns mycket, och relativt lättillgänglig varierad natur. I området finns flera biotopsskyddade områden och naturreservat. Det finns också flera mer etablerade natur- och friluftsområden, med mer tillrättalagda miljöer. Området erbjuder också fina fiskevatten.

Det finns gott om kulturhistoria med platser där järn tillverkats och förädlats. Dessa platser underhålls ofta av lokala eldsjälar, men många förfaller. Kulturevenemang drivs oftast av eldsjälar med kommunal finansiering. På vissa platser erbjuds bitvis museievenemang, konstutställningar, teater och bio. Över lag har området ett starkare naturerbjudande, och något svagare kulturerbjudande på landsbygden.